

- Ong, Aihwa (1999). *Flexible Citizenship: The Cultural Logics of Transnationality*. Durham, NC: Duke UP.
- Schiffauer, Werner (1983). *Die Gewalt der Ehre. Erklärungen zu einem türkisch-deutschen Sexualkonflikt*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Seidel-Pielen, Eberhard (1994). "Politik auf der Strasse: Türkische Jugendliche zwischen Ohnmacht und Militanz." *Deutsche Türken – Türk Almanlar*. Claus Leggewie and Zafer Şenocak (eds.). Reinbeck bei Hamburg: Rowohlt. 37-49.
- Şen, Faruk (1994). "1961 bis 1993: Eine kurze Geschichte der Türken in Deutschland." *Deutsche Türken – Türk Almanlar*. Claus Leggewie and Zafer Şenocak (eds.). Reinbeck bei Hamburg: Rowohlt. 17-37.
- Şen, Faruk and Goldberg, Andreas (1994). *Türken in Deutschland: Leben zwischen zwei Kulturen*. München: Beck.
- Şenocak, Zafer (2000). *Atlas of a Tropical Germany. Essays on Politics and Culture, 1990-1998*. Leslie A. Adelson (transl. and ed.). Lincoln: UP Nebraska.
- Teraoka, Arlene A (1997). "Multiculturalism and the Study of German Literature." *A User's Guide to German Cultural Studies*. Scott Denham, Irene Kacandes, and Jonathan Petropoulos (eds.). Ann Arbor: UP of Michigan. 63-79.
- Yalçın - Heckmann, Lale (2002). "Negotiating Identities: Media Representations of Different Generations of Turkish Migrants in Germany." *Fragments of Culture: The Everyday of Modern Turkey*. Kandiyoti, Deniz (ed. and introd.); Saktanber, Ayşe (ed.); Stokes, Martin (afterword). New Brunswick, NJ: Rutgers UP.

Değini

Yurt Dışındaki Türk Medyası Sempozyumu

Türkiye'nin alanında 4 yıllık eğitim veren ilk yükseköğretim kurumu olan Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin 40. kuruluş yıldönümü etkinlikleri kapsamında 27 Mayıs 2005 tarihinde Ankara'da "Yurt Dışındaki Türk Medyası" konulu bir sempozyum düzenlendi. Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen Sempozyum, Türkiye'den göç eden ve buldukları ülkelerde büyük sayılara ulaşan Türk göçmenler arasında önemli sosyal ve kültürel işlevler yerine getiren Türkçe gazete ve dergiler ile televizyon ve radyo yayınlarının tanınması, işlevlerinin sorgulanması ve işbirliği olanaklarının geliştirilmesi için yapılması gerekenlerin tartışılması amacını taşıyordu.

Türkiye'de söz konusu alanla ilgili olarak gerçekleştirilen ilk etkinlik olma özelliğini de taşıyan Yurt Dışındaki Türk Medyası Sempozyumu Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi ve İletişimliler Vakfı'nın işbirliği ile gerçekleştirildi. Türk Tanıtma Fonu tarafından da desteklenen sempozyum'a 8 ülkeden konuşmacılar katıldı.

60'lı yılların en önemli olgularından biri olan, Türklerin yurt dışına işçi olarak göçünün, yaklaşık 40 yıl sonra yeni an-

Abdülrezak Altun
Ankara Üniversitesi
İletişim Fakültesi

lamlar kazandığı bir gerçek. Soğuk savaş döneminin bittiği, küreselleşme furyasının alıp yürüdüğü, sermayenin uluslar arası dolaşıma hız verdiği, Avrupa Birliği'nin kurulup genişlediği bir dönemde, önce Almanya'ya başlayan, ardından Avrupa ülkelerine yayılan, 70'lere gelindiğinde ise başka kıtalara, Avustralya ve Kanada'ya ulaşan bu göç dalgasının ve sonuçlarının çok daha iyi analiz edilmesi gerekliliği ortaya çıkıyor. Bu göçler sonucu, şimdilerde, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, çeşitli ülkelerde sayıları 4-5 milyonu bulan bir Türk topluluğu yaşıyor.

Türkiye için "işçi döviz", Türkler için "Alamancı" ya da "gurbetçi" olan, mizah dergilerinde yıllarca "tüylü fötr şapka ve transistörlü radyolarla" tipleştirilen, tatillerde Türkiye'ye otobilleriyle gelip, Kapıkule'de uzun kuyruklar oluşturan yurt dışında yaşayan Türkler artık giderek, Türkiye'nin uluslar arası etkinlikleri açısından bir özne ya da aktör konumuna yükseliyor.

Buldukları ülkelerde yıllar içinde yabancılıktan, vatandaşlığa terfi etseler de, Türkler açısından topluluk yaşamının gerektirdiği iletişim ihtiyaçlarının karşılanması önemli bir sorun olarak duruyor. Çevrelerini en önemli araçla, "anlayabildikleri dil ile" algılama ve ifade etme ihtiyacı başta olmak üzere, kültürel kimliğin, özellikle de anadilin korunması ve geliştirilmesi için büyük önem taşıyan kitle iletişim araçları bu yeni dönemde giderek daha önemli hale geliyor.

Kuşkusuz "*diyaspora*"daki Türklerin toplumsal düzlemdeki iletişim ihtiyaçları önemli oranda değişmiş durumda. İkinci üçüncü kuşaklar açısından bulunulan ülkenin diliyle ilgili bir sorun yok. Kaldı ki gelişen teknoloji, uydular ve internet Türkiye'deki ve dolayısıyla Türkçe medyayı bulunulan ülkenin ayağına taşıyor. Ama bütün bu gelişmeler, bulunulan ülkelerdeki Türk toplulukları tarafından ve onlar için yayın yapan medyanın varlığını ve önemini ortadan kaldırmıyor. Türkiye'den yayın yapan medya yerli unsurları barındırır da, bulunulan ülkenin gündemi açısından "yerel" unsurlara yer vermiyor. Sadece

bu nedenle bile, yurt dışındaki Türk medyası *diyasporadaki* Türkler açısından önemli bir işlevi karşılıyor.

Konuşmacılar uygulamanın içinden seçildi

Türkiye'de ilk kez düzenlenen ve yurt dışındaki Türk medyasını bir ölçüde tanımayı, işlev ve sorunlarını tartışmayı amaçlayan sempozyumun fikri yaklaşık bir yıl önce ortaya çıktı. Hazırlıklarına ise Eylül 2004'te başlandı. Yurt dışındaki Türk medyası hakkında en iyi bilginin yine oralarda, bu işle uğraşanlar tarafından verilebileceği düşüncesi üzerinde uzlaşıncı, bunların kimler olabileceği hakkında Dışişleri Bakanlığı kanalıyla yurt dışındaki temsilciliklerden isim önerileri istendi. İlki, Ocak 2005'te gelmeye başlayan isimler neredeyse 30'a yaklaşıyordu. Bunların hepsinin daveti mümkün olmadığı için, her ülkeden bir kişinin davet edilmesi durumu ortaya çıktı.

Bu doğrultuda, Kanada'dan Bizim Anadolu Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ömer Faruk Özen, Avustralya'dan Avustralya Türk Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Hulusi Şenel, İsveç'ten, İsveç Radyosu Türkçe Yayınlar Bölümü'nden Osman İkiz, Hollanda'dan Anadolu Ajansı Hollanda Temsilcisi Yusuf Bakırcı, Belçika'dan Beltürk Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Yusuf Çınal, Fransa'dan *Radio France Internationale* Yabancı Diller Koordinatörü ve Türkçe Yayınları Sorumlusu Uğur Hüküm, İsviçre'den *Ses Media & Advertising GmbH* kurumunun sahibi ve işletmecisi olan Hakan Özarslan ve Almanya'dan da Metropol FM'in kurucularından redaktör ve sunucu Ceyhun Kara davet edildi.

Tümü davete olumlu yanıt veren konuşmacılardan bir izlenec doğrultusunda, hazırlayacakları tebliğlerde, buldukları ülkelerdeki Türk nüfusunun oluşumu ve yapısı da dahil olmak üzere, medya faaliyetlerinin tarihçesi, bugünkü durumu, işlevleri, sorunları, ihtiyaçları ve Türkiye'deki kurumlarla işbirliği olanakları ile görüşlerini aktarmaları istendi.

Açılış oturumunda ise Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Doç. Dr. Mutlu Binark tartışmaların kavramsal çerçevesini çizmek için bir sunuş yaptı. Sunuşunu üç ana bölümde gerçekleştiren Binark ilk bölümde, bireyin kimliklenme süreci ile kimliğin inşasında rol oynayan etmenler ve göçmen kimliklerinin farklı evrelerde ev sahibi ülke ve anaülke tarafından tanımlanma politikaları üzerinde durdu. Daha sonra, Türkiye sınırları dışında yaşayan Türkiye kökenli bireylerin oluşturduğu göçmenlerin "kimlik inşasında" kullanabilecekleri medya ortamları hakkında bilgi veren Binark, son bölümde ise, ev sahibi ülkelerde göçmenlerin sahip oldukları yerel etnik medyanın veya ürettikleri yerel etnik medya metinlerinin ev sahibi ülkelerde kamusal yaşama siyasal-ekonomik ve kültürel olarak katılım konusunda sağlayacağı olanaklar üzerinde durdu.

Sempozyumu, Türkiye'de yurt dışındaki Türklerle ilgili çalışmalar yapan kamu kuruluşlarından çok sayıda davetli de izledi.

Yurt Dışındaki Türk Medyası Sempozyumu'nda yapılan sunuşlardan ortaya çıkan ana noktalar ise şöyle özetlenebilir:

1. Yurt dışındaki Türk medyasının özellikle ülke içindeki yerel medya ile benzer sorunları bulunuyor. Bu sorunların başında, finansman geliyor. Bulunulan ülkede Türklerin ekonomik ve ticari faaliyetlerinin güçsüzlüğü bu yayınların finansmanını destekleyecek etkin bir reklam gelirinden yoksun kalmalarına neden oluyor.

2. Finansman sıkıntısının aşılması için Türkiye'nin yurt dışında yayınlanan gazete ve dergilere mali destek sağlaması ile ilgili talepler var. Katılımcılar bu konuda özellikle İtalya, Yunanistan ve Arap ülkelerinin kendi vatandaşlarının ana dillerinde çıkardıkları yayın organlarına yaptıkları mali yardımı örnek olarak gösteriyorlar. Ancak kurulacak bu ilişkinin doğuracağı sıkıntılara da ayrıca dikkat çekiliyor.

3. Başta 2.5 milyon Türk ile Almanya ve 500 bin Türk ile Fransa'daki gazete ve dergiler ilan ve reklam gelirleri açısından daha şanslı görünüyorlar. Bu nedenle de bu ülkelerde Türkçe yayınlanan gazete ve dergiler ile radyo istasyonlarında daha profesyonel bir yapılanma görülebiliyor.

4. Özellikle gazete ve dergiler açısından en önemli sorun satın alınma olarak ortaya çıkıyor. Bu yayınlardan pek azı bayiden satın alınma ya da abonelik sistemi ile okura ulaşıyor. Reklam gelirleri ile finanse edilen bu yayınların büyük kısmı, Türklerin yoğun olarak bulunduğu merkezlerde ücretsiz dağıtılıyor.

5. Bu yayınların Türkiye'den içerik temini ile ilgili sorunları var. Gerçi son yıllarda internet kullanımının yaygınlaşması ile bu sorun önemli oranda çözülmüş görülmekle birlikte, özellikle Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü ile Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü tarafından sağlanacak ücretsiz haber servislerinin bu yayınların içeriğini destekleyeceği vurgulanıyor.

6. Avrupa'da kamu yayın kuruluşlarında göçmen dillerinde yapılan yayınlara ilişkin de bir sorun ortaya çıktığı görülüyor. Ağırlıklı olarak radyolarda olmak üzere televizyonlarda yayınlanan Türkçe programlar "Türklerin artık buldukları ülkenin ana dilini öğrendikleri ve bu yayınlara gerek kalmadığı" gerekçesiyle bütçe ve süre olarak kısıtlanıyor.

7. Özellikle Kanada ve Avustralya gibi yüzölçümü geniş ve Türklerin yoğun olarak bir arada yaşamadıkları ülkelerde yayınların dağıtımını önemli bir sorun oluşturuyor.

8. Türklere yönelik radyo ve televizyon yayınlarının tesisi ve sürdürülmesi ile ilgili sorunlar var. Türkiye çıkışlı ve uydu ile izlenen yayınlar arasında özellikle TRT-İNT yayınlarının içeriğinin yayınların izlendiği ülkelerin gündemi de göz önüne alınarak düzenlenmesinin izlenme oranını artıracığı görüşü hakim.

9. Yerel düzeydeki radyo ve televizyon yayınlarının tesisi ve sürdürülmesi açısından ise finansman ve işletme problemleri hep bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Bu konuda yerel otoritelerden kaynaklanan yasal bir sorun olmamakla birlikte, ağırlıklı kurdukları dernekler vasıtasıyla bu işe kalkışan Türkler girişimlerini uzun süreli ve etkili kılamıyorlar. Radyo yayıncılığı konusunda özellikle Almanya'da Alman sermayesi ile kurulan ve Berlin'den yayın yapan Metropol FM başarılı ve sürekli bir örnek olarak beliriyor.

Sempozyumda sunulan bildiriler kitap olarak da basılacak. Kitabın yayınlanması ve temini ile ilgili bilgiyi altun@media.ankara.edu.tr adresinden alabilirsiniz.

Kitap Eleştirileri

Hacker Etiği:
İş Hayatına Yıkıcı Bir Yaklaşım
Pekka Himanen (2005)
Çeviri: Şebnem Kaptan.
İstanbul: Ayrıntı. 188 sayfa.

Oğuzhan Taş

"Enformasyon toplumu", geleneksel kapitalizmden ayrı olduğu varsayılan günümüzün toplumsal örgütlenme tarzlarını ortak bir terim etrafında toplamaya ve iktisadi etkinlikte enformasyonun işlenmesinin belirleyici olduğu bir küresel ekonominin gelişimini çözümlenmeye yönelik yazının temel kavramlarından biri haline gelmiştir. Teknolojinin "demokratikleştirici" potansiyeline güven duyanların iyimser senaryoları, enformasyonun merkezi rolü etrafında kurulan bir toplum yapısında teknolojik ilerlemeyi, ekonomik refah artışını tetikleyecek, bilgiye erişim olanaklarını artırarak hem yurttaşların öz gelişimlerini destekleyecek hem de yönetime katılım için yollar açarak liberal demokrasinin

meşruiyet krizinin çözümüne katkı sağlayacak bir "gizil güç" kaynağı olarak görmektedir. Teknolojik ilerlemenin eşitsiz yapılar içindeki mevcut işleyişini sorun-sallaştırmayan "enformasyon toplumu" savunucularına karşıt duran, enformasyonun "merkeziliğini" reddetmeyen ancak bunun kapitalizmin yarattığı eşitsizliklerin aşıldığı yeni bir aşama olarak öne sürülmesine muhalif konumdaki isimlerden biri Manuel Castells'dir.

Castells'in ilk cildi 1996'da yayımlanan özgün çalışması *Enformasyon Çağı*¹, enformasyon devrimi, küreselleşme ve sosyo-kültürel dönüşüm mekanizmaları arasındaki ilişkileri çözümleyen en kapsamlı çalışmalardan biri olarak kabul edilmektedir. Enformasyon toplumunun ilerlemeci tezlerinin eleştirisini yapan Castells bu dönemi, yeni bir toplumsal değişim çağı değil, kapitalizmin yeniden yapılandığı bir aşama olarak görme yanlısıdır (Timisi, 2003: 99). "*Network toplumu*" olarak tanımlan-